Svenska Ishockeyförbundet
Elitkurs (ETU)

Att leda laget under match

Johan Lindbom

Handledare: Göran Lindblom
2011-05-15

Sammanfattning

Mitt egna sätt att coacha – att leda laget under match bygger mycket på mina egna värderingar, min kunskap om ledarskap och hur jag själv har upplevt och tagit intryck av de tränare jag har haft när jag själv var aktiv.

När Barry Smith under sitt framförande på Svenska Ishockeyförbundets Hockey Convention 2011 började prata om olika spelmodeller, taktiska strategier och detaljer i spelet väcktes mitt intresse att ta reda på/undersöka varför vi i Sverige som jag upplever det pratar så lite om hur vi leder laget under match.

Nordamerikanska tränare har ju oftast ett signum om att vara väldigt kompetenta matchcoacher, är det så att vi i Sverige har en bristande kompetens på detta område?

Jag har i mitt arbete intervjuat personer med mångårig erfarenhet inom ishockeyn, och som varit verksamma både nationellt och internationellt både som spelare och tränare för att få svar på skillnader mellan vårt svenska sätt att leda laget under match mot det nordamerikanska och vad de upplever att vi kan bli bättre på i Sverige.

Mitt arbete visar att vi i Sverige leder laget under match annorlunda i jämförelse med nordamerikanska coacher, vi har ett mer långsiktigt tänk i vårt agerande men då inte sagt att det är till någon nackdel, utan är främst orsakade av skillnader i värderingar, samhällsstruktur, idrottskultur etc. Att leda laget är väldigt komplext och vad som är rätt och vad som är fel är svårt att säga, men det finns saker vi kan utveckla, genom en större och tydligare fokusering på matchcoachsrollen i olika sammanhang skulle utveckla vårt sätt att leda laget under match, kunna ge oss fler verktyg.

Innehållsförteckning

		sid.
	Sammanfattning	2
	Innehållsförteckning	3
1.	Inledning	4
2.	Bakgrund	5
	2.1 En titt i backspegeln	5
	2.2 Situationsanpassat ledarskap	5’
	2.3 Resultatfokusering	6
	2.4 Ett fungerande lag	6
	2.5 Coachberoende	7
	2.7 Bench management	7
3.	Syfte	9
	3.1 Frågeställningar	9
4.	Metod	10
	4.1 Intervju	10
	4.2 Litteratur	10
	4.3 Internet	10
5.	Resultat	11
	5.1 Statistik istid Elitserien vs NHL	11
	5.2 Intervju med Leif Boork	12
	5.3 Intervju med Jim Brithén	14
	5.4 Intervju med Johan Schillgard	16
	5.5 Intervju med Ulf Dahlén	17
6.	Diskussion	19
	Referenslista	21

1. Inledning

Ofta är det små detaljer som avgör matchens resultat, inte sällan kan man höra och läsa om ”experter” som uttalar sig efter matchen att tränaren borde varit mycket mer aktiv i sitt sätt att leda laget under matchen:

”Aktiv coachning avgjorde för Sverige
Efter två perioder stod matchen mellan Sverige och Slovakien och vägde. Då började förbundskaptenen Torgny Bendelin att coacha och det gav utdelning direkt.
- Jag ville få igång Bäckström……..”

”En sak kan i alla fall Sverige och Torgny Bendelin tveklöst ta med sig från mötet med Slovakien - att aktiv coachning kan ge resultat.”

(Hockeysverige.se 2005-12-28 http://www.hockeysverige.se/article/43896/%3Ca%20href=)

Tränare från Nordamerika upplevs oftast vara mycket mer aktiva i sitt sätt att leda laget under match. Varför är det så? Varför är svenska tränare inte lika aktiva?

Planen som ska ge JVM-guld nästa år
Tar hjälp av amerikanska coacher för att bli bäst i nästa JVM
BUFFALO. Studiebesök hos nordamerikanska coacher och mer fokus på spelarnas mentala förberedelser. Det är några av åtgärderna för att Sverige ska bli en vinnare även i junior-VM.
– Allt vi kan lära oss av andra måste vi försöka utnyttja, säger general manager Tommy Boustedt.
Annan roll i USA
En som tycker att svenska tränare generellt inte är tillräckligt bra på att coacha är Tre Kronors team manager Johan Garpenlöv.
– Vi utbildar många duktiga tränare, men vi har svårt att utbilda matchcoacher. Där ligger vi efter. Övergripande har svenska coacher en hel del att lära. Garpenlöv har som spelare gjort tio säsonger i NHL.
– I Nordamerika är det tradition att coacherna tar en större roll under matcherna, och coachar för att vinna matcherna. I svensk hockey har vi ett annat sätt att se på det, säger Garpenlöv.

(Aftonbladet 2011-01-05,
http://www.aftonbladet.se/sportbladet/hockey/landslag/juniorhockey/article12457481.ab)

Är svenska tränare inte tillräckligt bra? Min rapport syftar till att ta reda på vilka skillnader som föreligger och varför. Hur kan vi utveckla vår matchcoachroll för att bli bättre på att leda laget under match?

2. Bakgrund

2.1 En titt i backspegeln

”Sossehockey” var ett begrepp som myntades av Aftonbladets Peter Wennman om Tommy Sandlins ledarfilosofi. Sossehockey är ett förhållningssätt till det egna laget, till själva spelet och till livet. Ingen i laget är mer värd än någon annan, men ingen annan är hellre mindre värd än någon annan. Verklig framgång är en kombination av gemensamma resultat på isen och personlig utveckling. Kedjans länkar stärks om vi alla tillåts att bli starkare. Det sker inte på bekostnad av någon annan. Det är tack vare andra vi blir starkare.

(http://sossehockey.blogspot.com/)

Denna filosofi har satt sin prägel på svensk ishockey under lång tid. Ett mer långsiktigt tänk där laget går före jaget, där vi bygger upp våra lag över tid.

Historiskt sett har svenska tränare inte varit speciellt aktiva under match, utan ”rullat” runt på kedjor, backpar eller femmor. Inte som i Nordamerika där de mest lämpade spelarna för just den situationen spelar, begreppet ”femma” existerar inte där.

Under de senaste 15-20 åren har dock vårt sätt att leda laget under match förändrats, likt vårt samhälle och idrott som blivit mer individualistiskt.
Tendensen i elitishockeyn är att de ”bästa” spelarna får mer istid, vi har en allt tydligare rollfördelning inom laget där olika enheter har specialiserats för spel i numerärt över- och underläge.

Den svenska coachningen har blivit mer aktiv men är ännu långt ifrån den i nordamerika där man till största del bygger sin coachning på att se till att ha rätt spelare inne på isen för varje situation som kan uppstå, dvs. ”rätt spelare mot rätt spelare”. En mer situationsanpassad coachning av laget under match.

2.2 Situationsanpassat ledarskap

Ken Blanchards och Paul Herseys (1993) situationsanpassade ledarskap övergripande idé är att locka fram det bästa hos dina utövare, att påverka utövare att utveckla sin inneboende potential. Det finns ett otal teorier som försöker beskriva vilket ledarskap som är det perfekta ledarskapet, många av dessa är statiska och fungerar bra i vissa situationer men långt ifrån i alla sammanhang med alla individer. För att fungera väl som ledare är ett situationsanpassat ledarskap av stor vikt. Människor är olika och det är grupper också. Detta gör att du behöver kunna anpassa ditt sätt att leda efter situationen.

”om något du gör inte fungerar – gör något annat”

Denna tänkvärda fras uppmanar ju till att inte låsa in sig till ett visst ledarbeteende som redovisas i någon modell, utan att inse att varje situation och person kräver sitt specifika bemötande. Du kan leda alla individer på samma sätt och i bästa fall nå ett uppsatt mål, men effektiviteten och glädjen skapas knappast genom ett statiskt

ledarskap. Effektivitet och glädje skapas utifrån ett situationsanpassat ledarskap där utövarna finner mening, trygghet och ansvar i det de gör.

(Lars Sjödin (2006) *Ledarskapets 4:e dimension – att leda från tanke till handling med känsla* JNJ: Stockholm)

2.3 Resultatfokusering

Ett lag kan prestera bra med en tydlig resultatfokusering där alla jobbar hårt för att nå sina mål, men bara under en kortare tid. Ju längre tid som går, desto mer upplever utövarna tillsammans och de behöver lära sig att hantera och acceptera varandra både under med- och motgång. Så länge laget endast fokuserar på resultat kommer acceptansen för misstag och andra mänskliga handlingar vara obefintlig. Under en längre tid blir ett sådant klimat förödande för lagets prestationer eftersom relationerna i laget inte fungerar.

Låt oss först konstatera att i ditt uppdrag som ledare ligger fokus i slutänden på att laget ska åstadkomma ett positivt resultat – om det så är att vinna division 4 eller ta SM-guld. Men innan du lägger fokus på resultatinriktning i ditt ledarskap, se till att dina utövare vill och kan fungera tillsammans. För oavsett hur klara de är över vad de ska uppnå tillsammans har de svårt att uppnå det om de inte är intresserade av hur de skall göra det tillsammans med dig som ledare. De vill veta att du bryr dig om dem likväl som det de presterar.

(Lars Sjödin (2006) *Ledarskapets 4:e dimension – att leda från tanke till handling med känsla* JNJ: Stockholm)

2.4 Ett fungerande lag:

- Individer i ett lag som delar en gemensam vision och en känsla av gemenskap kan komma dit de vill snabbare och lättare eftersom de ”reser” till sina mål med hjälp av varandras drivkraft.

- Ett lag med individer som hittat sina platser i laget och kan utnyttja sina kompetenser i resa mot de gemensamma målen, är villiga att hjälpa lagets medlemmar för att nå önskade resultat.

- En ledare kan leda sitt lag på olika sätt – styra och leda laget själv genom att visa vägen eller fördela ansvaret på lagets medlemmar, delegera sitt ledarskap och nyttja de inneboende resurserna lagets medlemmar har.

- Ett lag består av ett antal individer, varje individ med sin unika drivkraft och motivation, som kräver stöd såväl som instruktion för att prestera optimalt.

- Ett fungerande lag med en fungerande ledare står vid varandras sida såväl framgång som motgång

  (Lars Sjödin (2006) *Ledarskapets 4:e dimension – att leda från tanke till handling med känsla* JNJ: Stockholm)

2.5 Coachberoende

Under match sätts man som coach under stor tidspress och då behövs troligtvis mer styrning, mer envägskommunikation. Men du kan som coach jobba in en rutin hos de aktiva, som gör att coaching inte alltid är en envägskommunikation under match. Men det krävs tid för att få de aktiva att arbeta in den rutinen. Du kanske till och med kan ta en förlorad match eller tävling, därför att det finns en poäng med att de aktiva lär sig att tänka själva, att du själv inte alltid måste stå där med lösningen.

Men många coacher vill gärna själva komma med lösningen, vara den som tar tag i matchen. Det finns en fara att coacher som gärna vill ”vinna åt laget” gör sina aktiva ***coachberoende***. För om man som coach alltid vill styra, då kan man inte skälla på de aktiva sedan när det inte vill ta ansvar. Tommy Sandlin sa, ”så förtroende så får du skörda ansvar”. Här måste var och en hitta sin egen väg. Är det risk att jag upplevs som svag om jag inte styr? Det kanske en del tycker. Är det risk att jag upplevs som för styrande om jag styr? Det tycker kanske andra.

(Ur Kreativ Coaching – när det snurrar i bollen, PG Fahlström, Carl-Axel Hageskog, SISU Idrottsböcker 2010)

2.6 Bench management

(fritt översatt till svenska – att leda laget under match)

Unlike other sports, in the game of hockey, players change on the fly roughly every 40 seconds. It is the coach’s job to decide what line is up and the players’ job to be ready, but there is a lot more to this coordinated effort.

Hockey games have an ebb and flow woven within their often back and forth movement. One of the undercurrents of any game is developed by the way a team changes its players and shares its ice time. Momentum is the cornerstone of most success, and therefore momentum must be developed and sustained. Much of hockey’s momentum comes through effective line changes. Some coaches like to turnover all 4 lines as much as possible and keep tempo from the bench and try to get a contribution from everyone. Others like to flavor their games with much more ice-time for their offensively gifted players and as a result play them a lot more than the other players.

How coaches like to change players and match certain lines is often more of an art than a science. Certain coaches like to match a defensive line against the opponent’s offensive line, but the by-product of this course of action is often less ice time for their own offensive players. Some coaches like to turn over all four lines as much as possible, and others like to flavor their games with much more ice time for their offensively gifted players.

For a coach, distributing ice time is much like being the conductor of an orchestra. The goal is to weave each player’s talents and strengths into one large sound or force that becomes beautiful and unbeatable.

NHL coach Mike Keenan suggested the following in our previous book, Simply the Best: “That’s another thing that I love: the dynamics of the game. People can be asked how many minutes are in a hockey game and the normal answer is 60. Actually there

are 720. There are 360 minutes in regulation time distributed between two teams that have 20 players each, so if you give 60 minutes to your goalie (most teams will laugh when I tell them this and say you never do that, because I am always pulling my goaltender) then you've got 300 minutes to distribute on your side with no penalties. The other coach has the same. How you manage this time and who you give it to at what time is an art and you must be able to read the game and your players as it is unfolding."

(Human Kinetics 2010, Hockey Plays and Strategies, Mike Johnston, Ryan Walter)

3. Syfte

Syftet med mitt arbete har varit att ta reda på hur vi i Sverige är som matchcoacher, hur vi leder laget under matchen. Vad vi kan utveckla och bli bättre på? Hur ser vi på matchningen i juniorålderns?

Har även undersökt vilka skillnader det finns i jämförelse med internationell ishockey, då främst NHL och deras sätt allt leda laget under matchen och vad denna skillnad beror på?

3.1 Frågeställningar:

- Är svenska coacher dåliga på att leda laget under match?
- Vilka skillnader är det mellan den svenska stilen i jämförelse med internationella och då främst den nordamerikanska stilen att leda laget under match?
- Vad kan vi i Sverige utveckla i vårt sätt att leda laget under match?

4. Metod

Min rapport grundar sig främst på de intervjuerna jag gjort med olika personer som varit verksamma inom ishockeyn i många år. Jag har även sökt information i ledarskaps- och hockeyböcker samt i hockeymaterial utgivet av Svenska Ishockeyförbundet. Internet har också varit till stor hjälp för att söka information om hur det ser ut internationellt i mina frågeställningar.

4.1 Intervju

Jag valde att intervjua personer inom ishockeyn och tränaryrket som har en lång erfarenhet och bred kunskap från olika nivåer inom ishockeyn både i Sverige och internationellt. Personerna har varit verksamma både som spelare, klubblagstränare och förbundskapten. Detta för att få en så bra inblick i hur det fungerar praktiskt ute i hockeyvärlden men också för att se hur det historiskt har sett ut.

Jag använde främst telefonintervju som metod för att få en diskussion om mitt ämne men använde även mail som underlättade för att få kontakt.

4.2 Litteratur

Finns inte mycket/något? ishockeylitteratur utgivet i Sverige om strategi/taktik att leda laget under match. Svenska Ishockeyförbundet har en del i sitt utbildningsmaterial men i övrigt så är det svårt att finna något. I ledarskapsböcker finns mycket kunskap att hämta, utbudet är enormt och det är svårt att sortera ut ”rätt saker”, men jag har försökt att hitta kunskap som kan vara till hjälp om mitt ämne att leda laget under match.

4.3 Internet

För att hitta information om hur det ser ut internationellt så var internetsökning ett bra hjälpmedel, olika länders förbund har en hel del om hur man jobbar med ”bench mangement”, att leda laget under match. Även inhämtat statistik från internet för att göra en översikt på skillnader mellan elitserien vs. NHL när det gäller istidsfördelning.

5. Resultat

5.1 Statistik över istid Elitserien vs NHL

Statistik från grundseriespelet säsongen 2010/2011.

Elitserien – 12 lag

- 36 spelare över 20 min i snitt/match (3 spelare i snitt/lag)
- Varav 3 är forwards (8 %)
- Genomsnittlig istid på de 10 spelarna med mest istid är 19.28 min i snitt/match
- Spelaren med mest istid i elitserien = 24.28 min i snitt/match (Hannu Pikkarainen, Modo)

Antal spelare per lag med över 20 min istid i snitt per match (inom parantes antal fw.)

Frölunda	5	Luleå	3
Modo	5 (2)	Timrå	3
Färjestad	4	Linköping	2
HV71	4 (1)	Skellefteå	2
Brynäs	3	AIK	1
Djurgården	3	Södertälje	1

NHL – 30 lag

- 131 spelare över 20 min i snitt/match (4,5 spelare i snitt/lag)
- Varav 24 är forwards (17 %)
- Genomsnittlig istid på de 10 spelarna med mest istid är 20.53 min i snitt/match
- Spelaren med mest istid i NHL = 26.53 min i snitt/match (Duncan Keith, CHI)

Antal spelare per lag med över 20 min istid i snitt per match (inom parantes antal fw)

Anaheim	8 (3)	Florida	5 (1)	Edmonton	4
Pittsburgh	7 (2)	Los Angeles	5 (1)	Minnesota	4
Washington	7 (2)	Ottawa	5 (1)	Nashville	4 (1)
Atlanta	6 (1)	Philadelphia	5	New Jersey	4
Montreal	6 (1)	St Louis	5 (1)	NY Rangers	4 (1)
NY Islanders	6	Tampa Bay	5 (2)	Phoenix	4
Vancouver	6 (1)	Boston	4	Toronto	4
Calgary	5 (1)	Carolina	4 (1)	Buffalo	3
Chicago	5 (1)	Columbus	4	Colorado	3
Dallas	5 (2)	Detroit	4	San José	3 (1)

5.2 Intervju med Leif Boork

Vad innebär aktiv coachning av laget för dig?

Det är att vara pragmatisk. Det vill säga agera i förhållande till de situationer som uppstår. Men det är också att tänka flera steg vidare jämfört med den situation du befinner dig i just för tillfället. En problematik som en coach har är avvägningen mellan att spela ett samspelt par backar exempelvis jämfört med att spela de backar som individuellt har varit de bästa under en match.

I ett skarpt läge valde jag ofta ett samspelt par i sådana lägen då den ene spelaren med automatik vet vad den andre gör. Ett mindre samspelt par kan vara bättre var för sig men agera självständigt vilket kan öka problematiken för den andre spelaren som då inte riktigt kan förutse en kommande situation. Men coaching är som att måla en tavla. Det är personligt. Vad är en bra tavla? Vad är bra coaching?

Är svenska coacher sämre på att leda laget under match i jämförelse med nordamerikanska coacher?

Vi vill ju gärna tycka att nordamerikanska coacher är mer flexibla än våra. Men jag tror att det är mer kopplat till vad spelarna är uppväxta i för en kultur. Idrottskultur. Ishockeykultur. Samhällskultur. Nordamerikaner har en samhällskultur där de bästa ska få alla förutsättningar på bekostnad av de sämre. I Sverige har vi en mer jämställd syn. Vår folkrörelsemodell i vilken våra ungdomar är uppväxta är unik i världen. Därför ser vi mer till kollektiva prioriteringar. Se ovan!

I Ryssland rullar de ofta på med hela enheter eller numera mer de absolut bästa. En blandning av sovjetisk historisk kolchoskultur och den extrema nyrikedomen som infunnit sig i Ryssland de senaste åren. Säkert ingen lätt sak att hantera för Bykov o Co i Rysslands landslag.

I Sverige pratar vi mycket om den nordamerikanska coachningen p.g.a. att vi haft många skickliga spelare i NHL som tar med sig den kulturen hem och upplever den som riktig.
Min uppfattning är att ex. ett landslag ska coachas av en nationell coach som förstår och har känsla för den egna nationalistiska samhälls- och idrottskulturen. I VM nu 2011 kan vi se ett bra/dåligt exempel på detta i Slovakiens problem med coach Glen Hanlon och Norges framgångar med coach Roy Johansen som tog över efter mig 2001.

Vilka fördelar resp. nackdelar ser du i en aktiv coachning/mer situations-anpassad coachning under matchen?

Ishockey handlar för mig om timing. Det finns inget direkt rätt eller fel. Mer en fråga om hur du analyserar situationer och personer och hur du använder dina resurser därefter. Samma sak gäller för spelare. Den snabbe är inte med automatik bättre än den långsamme. Det handlar om när han som bäst använder sin kompetens. Likaväl som han undviker att ge sig in i situationer där kompetensen är sämre.

Om man ser detta ur ett historiskt perspektiv, har coachningen från Sandlins ”sossehockey” förändrats fram till dagens datum?

Ja, det har den. Och den är under stark press. I vårt allt mer individualistiska samhälle och idrott. Sossehockey har mer prägel av långsiktighet än den nuvarande mer individualistiska /politiska coachningen.

Personligen är jag mer intresserad av att bygga lag över tid. Det är för mig intressantare. Därför gläder jag mig åt AIK:s framgångar i årets elitserie. Och även Luleås. Liksom jag skarpt kritiserar Frölunda, Leksand, Malmö Redhawks och delvis MoDo.

Jag är mer en förespråkare för ishockeyns och idrottens grundläggande idéer, då jag tror att det bygger solidaritet, lagkänsla, kamratskap och viljan att göra varandra bra. Det är ju sådana egenskaper vi finner i glädjen att vinna ett SM-guld med de kamrater man jobbat tillsammans med en hel eller flera säsonger. Sådana spelare ska alltid hyllas och lyftas fram. Gärna på bekostnad av de egoistiska och politiska glidarna. Du själv var ju, som jag såg det, ett exempel på en spelare med den svenska idrottskulturen i ditt ishockeyspel och idrottande.

5.3 Intervju med Jim Brithén

Är svenska coacher sämre på att leda laget under match i jämförelse med internationella och då främst nordamerikanska coacher?

Nej men vi coachar annorlunda. Vårt sätt att leda laget bygger mer på trygghet och långsiktighet där ”laget” sätts i fokus. I NHL och även till största delen av den europeiska ishockeyn är rollfördelningen i laget mycket tydligare vilket gör att coachen leder laget mer ”spelare mot spelare” än vad vi gör.

Vad kan vi lära av den amerikanska coachstilen?

När jag var assisterande tränare till Pierre Page i Red Bull Salzburg fick jag på nära håll se och uppleva denna mer situationsanpassade coachingen. Page var otroligt påläst och förberedd inför matcherna. Hans förmåga att se detaljer i spelet, som exempel en variant av motståndarnas spelvändningar där deras center gjorde på ett visst sätt och därefter försöka hitta motmedel/lösningar mot detta var imponerande. Han var väldigt tydlig med rollfördelningen i laget och i sin coaching som helt byggde på att ha ”rätt spelare” på isen och rullade inte runt på hela enheter utan använde spelarna på det de var bäst på. Givetvis fanns det också saker som jag inte upplevde var så bra. Spelare som inte ”dög” fick också reda på det klart och tydligt och fick väldigt begränsat med istid.

Men förmågan att se detaljer i spelet och förberedelserna inför matcherna är något jag tror vi kan bli mycket bättre på i svensk ishockey samt ta efter det enorma engagemang och driv de amerikanska coacher har under match som också smittar av sig till spelarna.

Vad kan vi utveckla i Sverige?

Vi skall vara väldigt måna om de värderingarna vi har i svensk hockey som bygger på mångårig tradition där vi bygger upp lag med god laganda och som gjort att vi vunnit många mästerskap. Vi kan bli mer aktiva i vårt sätt att leda laget under match, bryta det invanda mönstret men måste också ta hänsyn till att våra spelare inte är vana/uppväxta med en allt för situationsanspassad coachning.

Hela vårt utbildningskoncept bygger ju på trygghet där vi värnar om att alla skall få vara med och i jämförelse med många andra delar av hockeyvärlden där utslagning och toppningar sker från tidig ungdomsålder så är ju även deras coacher uppväxta med att aktivt coacha laget under match från början.

Jag tror att tränarrollen i Sverige kommer att förändras i framtiden där matchcoachs-rollen kommer att renodlas mer. Att leda laget under match är en konst i sig och kräver andra kvalitéer än dagens huvudtränarroll där man skall vara expert på ”helheten”.

Vi måste också i Sverige bli mycket bättre på att dela med oss av vår kunskap, det är något som jag upplevt att coacher från USA/Canada är väldigt bra på. På våra tränarutbildningar tycker jag att vi skall bjuda in olika coacher för att få diskussioner

runt själva matchcoachningen. Idag saknas mycket av detta i våra tränarutbildningar, se man på internationella förbundets tränarutbildningar så är ”bench management” en del av kursen.

Något som vi måste ta tag i är också problemet vi har med den yttre påverkan på våra coacher, där agenter och föräldrar i främst ungdom- och junioråldern allt mer lägger sig i den sportsliga verksamheten och coachens agerande. På det internationella symposiet senast bekräftades även denna bild av en Tjeckisk föreläsare som beskrev samma problem i sitt hemland. Jag tror nog inte lösningen är likt den amerikanska stilen där spelare kan stängas av eller tvingas lämna laget då föräldrar ifrågasatt coachen men en lösning måste fram då detta sätter käppar i hjulet för framtida utveckling.

5.4 Intervju med Johan Schillgard

Är svenska coacher sämre på att leda laget under match i jämförelse med nordamerikanska coacher?

Nej men vi kan bli bättre och mer aktiva. Vi rullar invant gärna på fyra femmor för att hålla våra formationer intakta och skapa trygghet och när vi vill förändra/tvingas att göra något så går vi tre femmor. Jag tror att vi kan bli mycket mer aktiva under spelets gång att förändra saker och ting innan man tvingas till det. Med mer aktiv coachning tror jag att vi får spelarna till att bli mer vakna och att de som är hetast, bäst för dagen får mer speltid.

Under min tid i Malmös organisation var Barry Smith huvudtränare för a-laget och jag fick då på nära håll se han coacha vilket var väldigt spännande och lärorikt. Ett mer situationsanpassat ledarskap där Barry hela tiden aktivt styrde laget mycket mer än vad jag sett tidigare. Men samtidigt märktes det ganska tydligt att spelarna inte var vana vid den typen av coachning vilket i sin tur skapade en del oro. Vi är inte uppväxta med den typen av matchcoachning utan vårt eget system bygger ju mer på trygghet och långsiktighet.

Är det någon skillnad på hur man leder laget under match i junioreliten jämfört med senioreliten?

Vi tar ju in spelare till vårt hockeygymnasium som skall gå där i tre år vilket gör att vi får ha ett lite bredare tänk och har ju då inte samma möjligheter att byta ut spelare som i senior-eliten. Eventuella skador/sjukdomar, uppflyttningar till a-lag inträffar ju också under varje säsong och bidrar ju också till att man är ganska försiktig i sin matchning och inte kan bygga upp spelet runt fåtal spelare i laget utan delar ansvaret på flera spelare.

Direktiven från Svenska Ishockeyförbundet är ju främst att vi skall ge våra spelare en gedigen utbildning som förberedelse för spel i senioreliten, samtidigt så pratas det nu också mer om att vi måste lära våra spelare att ”tävla” alltså att vinna! Och då skapas ju samtidigt en ganska tuff balansgång när det gäller hur man skall matcha laget under matcherna. Samtidigt som vi måste ge alla en ärlig chans att delta och att få misslyckas så måste ju de bättre spelarna få extra istid i tuffare/utsatta lägen under matchen för att utvecklas.

Den yttre påverkan från agenter och föräldrar har också ökat under senare år, man är idag väldigt påpassad om istidsfördelning, vilka som spelar i PP, vilka som spelar ihop osv. Det är något som jag upplever som ett ökande problem som tyvärr kan leda till att vi påverkas i vår roll som coach. Vi kan bli allt för försiktiga när vi matchar laget och vågar inte testa nya idéer vilket kan hämma utvecklingen.

5.5 Intervju med Ulf Dahlén

Vad är den största skillnaden mellan den svenska coachstilen och nordamerikanska coacher när man leder laget under match?

Den stora kulturskillnaden gör att man leder laget annorlunda under matchen, i NHL är rollfördelningen mellan spelarna i laget mycket tydligare och coachningen bygger helt på att du som coach ser till att du har inne rätt spelare på isen i varje byte beroende på situation och motståndare. Dom som är bäst i laget får mest istid och flest chanser.

I Sverige är rollfördelningen inte lika tydlig även om jag tycker att vi går mer åt det hållet idag, i Sverige bygger vi mer på att hitta en balans i laget där varje spelare får ta mycket mer ansvar. Svenska spelare är vana vid att matchas försiktigt där alla spelarna skall vara med och bidra och att då matcha laget likt NHL skulle ställa till med mer oreda än nytta.

Jag märkte själv när jag blev huvudtränare i Sverige att vissa ”nya idéer” som jag tagit med mig från NHL tog längre tid att få till att fungera, saker som bröt det invanda mönstret.

NHL:s ekonomiska upplägg med lönetak gör också att vissa lag med spelare som tjänar stora summor skapar obalans i laget då pengarna inte räcker till för att få kompetenta spelare till alla positioner i laget. Detta gör att flera lag tvingas till att matcha sina stjärnspelare betydligt tuffare än andra lag med en mer fördelad lönestruktur.

Vad kan vi lära av amerikanska coacher?

Framförallt är det de små detaljerna. NHL-coacher är otroligt väl förberedda inför matcherna. Man kartlägger motståndarna i detalj, vilka olika spelartyper de har, vilka är hetast för tillfället, deras PP/BP etc. för att sedan lägga upp strategier för att just vinna den matchen. Sedan utgår man från det egna laget (identifierar) för att lägga upp en strategi/taktik (flexibilitet) för att få ut det bästa ur laget och skapa förutsättningar att vinna matchen.

Man har väldigt stort fokus på coachningen och snackar dagligen tillsammans i coachteamet och lägger upp strategier (olika modeller) på hur man på bästa sätt skall lösa olika situationer som kan uppstå under match.

Videon är amerikanens ”egna kontor” och används väldigt flitigt både som analysverktyg men även i spelarutbildning etc. och det är något som vi i Sverige kan bli mycket bättre på att använda, ett bra hjälpmedel för att utveckla vår egen coachning.

Vad kan vi i Sverige utveckla?

Större fokus på coachningen, prova/våga mixa bägge stilarna men det gäller att du själv tror på det du skall genomföra.

Använda videon som hjälpmedel i mycket större omfattning. Vara en del av tränar-utbildningen i Sverige.

6. Diskussion

”How coaches like to change players and match certain lines is often more of an art than a science.”

Citatet beskriver mycket av det som har framkommit i mitt arbete, att leda laget under stark tidspress där snabba beslut måste tas inom några sekunder innebär att man oftast få gå på ren magkänsla, vad som känns rätt för stunden. Det som man själv uppfattar som det optimala i just den situationen kan av andra tyckas vara helt fel. Men med en bred kunskap, insikt i ledarskapet, stor erfarenhet och med en bred hockeykompetens så ökar möjligheterna att ta rätt beslut när vi leder laget under match.

Sverige vs Nordamerika

Skillnader i hur vi coachar/leder laget under match visar i rapporten att det speglar likt övriga olikheter som finns mellan oss i vår samhällsstruktur. Inom den svenska ishockeykulturen värnar vi om bredden i vår idrott, svenska spelare är vana vid långsiktighet och att känna en viss trygghet där alla få ta ansvar och inte skapa coach-beroende som den nordamerikanska stilen till en viss del gör. Att göra stora förändringar skapar ibland mer oro än fördelar. Vår svenska modell är något vi skall beakta och vårda, många gånger är det just lagtänket som har gett oss framgångar på den internationella arenan.

Men vi lever i en föränderlig värld vilket gör att vi hela tiden måste utvecklas för att nå nya framgångar. Jag tror att vi kan lära oss mycket av de Nordamerikanska coacherna där fokus på själva matchcoachningen är mycket större än i Sverige och jag välkomnar Svenska ishockeyförbundets initiativ att öka samarbetet och utbytet. Det gäller för oss att inte kopiera deras modell rakt av utan istället våga prova oss fram för att se vad som passar oss bäst, det vi själva tror på.

Ser man till rapportens statistiska summering över istidsfördelning mellan lag i elitserien och NHL märker man även här stora skillnader och då inte bara i jämförelsen mellan ligorna utan även mellan klubbar i respektive liga. Precis som det beskrivs i stycket om situationsanpassat ledarskap så gäller det att identifiera utgå från den grupp du har att göra med för att sedan med stor flexibilitet leda den på bästa sätt.

Matchcoach

Tränarrollen har under de sista åren förändrats en del då att allt fler lag har fler tränare som delar på arbetet, såsom målvaktstränare, backtränare, forwardstränare, fystränare etc. Detta tror jag kommer leda till att huvudtränaren får en mer matchcoachande roll i framtiden då det nu finns mer tid för att analysera detaljer i spelet och förbereda sig inför kommande match. Genom att dela upp de dagliga rutinerna som exempel isträningar, individuella samtal, matchanalyser och allt annat som hör vardagen till gör att mer fokus kommer läggas på förberedelser och hur man på bästa sätt kan leda sina styrkor under matcherna.

Tekniska hjälpmedel

Många tränare på elitnivå har nu börjat använda videon i sitt arbete och jag är övertygad om att detta är något som kommer att öka, flera klubbar har redan idag en egen videocoach vilket är något som de Nordamerikanska tränarna har använt sig av sedan en lång tid tillbaka. Videon ger oss ökad kunskapsinhämtning där vi kan analysera matcherna, våra spelare och motståndare och med detta verktyg i vårt arbete så kommer fokus öka på vårt agerande under matcherna.

Den alltmer detaljrika statistiken som idag sker live vid samtliga elitmatcher synliggör också saker som exempel istid per spelare vilket hjälper oss i vårt agerande.

Utvecklingsområden

För att öka fokus/kunskapen inom ”bench management” – att leda laget under match i svensk ishockey tror jag att vi skulle behöva hitta forum där tränare i landet utbyter egna erfarenheter och kunskaper med varandra. Hitta mötesplatser såsom digitala forum, bloggar etc.

Videoanalys och ”bench management” som ett obligatoriskt ämne/moment i Svenska Ishockeyförbundets tränarutbildningar.

Avsaknaden av svensk hockeylitteratur i ämnet.

Slutligen

Arbetet med min rapport har gett mig ”blodad tand” att söka mer kunskap i ämnet, för att själv sedan våga testa ”nya idéer” för att se vad som passar mig och mitt lag bäst.

Diskussionerna vid intervjutillfällena har väldigt givande där jag fått en mängd nya uppslag. Tyvärr upplever jag annars att vi tränare inte ”vågar” delge varandra så mycket om just själva matchcoachningen vilket är synd och något vi skulle kunna bli mycket bättre på!

Referenslista

Tryckta källor

Litteratur:

Lars Sjödin (2006) *Ledarskapets 4:e dimension – att leda från tanke till handling med känsla*
JNJ: Stockholm

PG Fahlström, Carl-Axel Hageskog (2010) *Kreativ Coaching – när det snurrar i bollen*
SISU Idrottsböcker 2010

Mike Johnston, Ryan Walter (2010) *Hockey Plays and Strategies*
Human Kinetics

Björn Kinding, (2005) *Coaching by Scotty*
Vägen till elit, Svenska Ishockeyförbundet

Övriga källor

Internet:

http://www.nhl.com/ice/playerstats.htm (2011-05-16)
http://www.hockeyligan.se/index.php?estat=start (2011-05-16)
http://www.hockeysverige.se/article/43896/%3Ca%20href= (2011-05-16)
http://www.aftonbladet.se/sportbladet/hockey/landslag/juniorhockey/article12457481.ab
(2011-05-16)

Mail intervju:

Leif Boork, 2011-05-07	Expertkommentator, mångårig erfarenhet inom ishockey både nationellt och internationellt

Telefonintervju:

Jim Brithén, 2011-05-13	Sport- & utvecklingsansvarig i Linköpings HC, mångårig erfarenhet inom ishockey både nationellt och internationellt
Johan Schillgard, 2011-05-13	Assisterande tränare i Linköpings HC, mångårig erfarenhet från juniorelitnivå
Ulf Dahlén, 2011-05-15	Tränare HV71, mångårig erfarenhet både som spelare och tränare i NHL och Sverige